

ZAKON O NEPRAVDNEM POSTOPKU

ZNP-1 s komentarjem

Prof. dr. Suzana Kralji
Dr. Urška Kežmah
Mag. Matej Ujovi
Mag. Andreja Dajman

Maribor, februar 2022

Prvi del
SPLOŠNE DOLO BE

I. poglavje
Temeljne dolo be

1. len
(vsebina in uporaba)

(1) Ta zakon dolo a pravila postopka, po katerih sodiš e obravnava osebna stanja, družinska in premoženjska razmerja ter druge zadeve, za katere je s tem ali z drugim zakonom dolo eno, da se rešujejo v nepravdnem postopku.

(2) Dolo be tega zakona se uporabljajo tudi v drugih zadevah, ki jih obravnava sodiš e, za katere z zakonom ni izrecno dolo eno, da se obravnavajo v nepravdnem postopku, e jih glede na njihovo naravo ni mogo e obravnavati v kakem drugem postopku.

(3) Splošne dolo be tega zakona veljajo za vse nepravdne postopke, e s tem ali z drugim zakonom ni druga e dolo eno.

Komentar

ZNP-1 v prvih dveh odstavkih 1. lena **opredeljuje, katere so nepravdne zadeve** oziroma katere so tiste (sodne) zadeve, ki se obravnavajo v nepravdnem postopku, nato pa predpisuje na in uporabe njegovih splošnih dolo b (3. odst. 1. lena ZNP-1).

ZNP-1 dolo a pravila postopka, po katerih sodiš e obravnava osebna stanja, družinska in premoženjska razmerja ter druge zadeve, za katere je **s tem ali z drugim zakonom** dolo eno, da se rešujejo v nepravdnem postopku (1. odst. 1. lena ZNP-1). Dolo ba 1. odst. 1. lena ZNP-1 je po vsebini enaka dolo bi 1. odst. 1. lena ZNP,¹ s spremembo, ki je potrebna zaradi upoštevanja zakonodaje, ki danes velja v RS na podro ju organizacije sodstva.² Sicer pa je ZNP predhodnik ZNP-1, zato moramo pri razumevanju, zakaj so nekateri nepravdni postopki urejeni v tem zakonu (oziroma v njegovem posebnem delu), drugi pa v posebnih zakonih, **izhajati iz zgodovinskih okoliš in** v asu sprejemanja ZNP, nato pa slediti še drugim spremembam.

Ob pripravi ZNP se je pojavilo vprašanje, ali naj se vsi nepravdni postopki uredijo v ZNP ali naj se posamezni med njimi uredijo v zakonih, ki urejajo materialnopravna vprašanja. Na koncu je prevladalo stališ e, da je treba v ZNP im bolj celovito zajeti vse nepravdne postopke; to

---

¹ *Zakon o nepravdnem postopku (ZPP)*: Uradni list SRS, št. 30/86, 20/88 – popr., Uradni list RS, št. 87/02 – SPZ, 131/03 – odl. US, 77/08 – ZDZdr in 10/17 – ZPP-E.

² Zato je v 2. odst. 1. lena ZNP-1 pred besedo sodiš e izpuš ena beseda »redno«.

pomeni urediti tiste, ki do tedaj še niso bili urejeni, in v skupni zakon prevzeti tiste, ki so bili dotlej urejeni v nekaterih posebnih zakonih. Edina izjema, ki so jo predvideli tedanji pripravljavci zakona, je bil zapušinski postopek, ki je bil po njihovi oceni tako tesno povezan z materialnopravno ureditvijo, da je (bilo) prav, da ostane v ZD.³ Ker je bil ZNP zakon s področja republiške pristojnosti, tudi ni mogel urediti tistih nepravdnih postopkov, ki so tedaj spadali v zvezno zakonodajno pristojnost.⁴ V obdobju uporabe ZNP je prišlo do obrnjenega procesa: ker se je pojavila potreba za novo materialnopravno ureditev posameznega področja, je zakonodajalec posamezne določbe izločil in jih uredil v posebnem zakonu. Tako je bil postopek o pridržanju oseb v psihiatričnih zdravstvenih organizacijah izločen v celoti,⁵ vsebinske določbe pa še v postopkih za delitev stvari, za dovolitev nujne poti in v mejnem sporu.⁶

Postopki, ki jih ZNP-1 sam opredeljuje kot nepravdne,⁷ so zajeti v drugem delu zakona, ki se imenuje 'Posebni postopki'. Med njimi so na prvem mestu postopki za ureditev osebnih stanj in družinskih razmerij (X. poglavje), pri čemer je prvi oddelek tega poglavja skupen, namenjen vsem tovrstnim postopkom, sledijo pa posamezni postopki: za postavitve odrasle osebe pod skrbništvo (2. oddelek), za pridobitev popolne poslovne sposobnosti otroka, ki je postal roditelj (3. oddelek), za dovolitev sklenitve zakonske zveze (4. oddelek), v zakonskih sporih (5. oddelek), za ugotovitev in izpodbijanje očetovstva in materinstva (6. oddelek) ter za varstvo koristi otroka (7. oddelek). ZNP-1 nato ureja postopek o razglasitvi pogrešancev za mrtve (1. oddelek XI. poglavja) in o dokazovanju smrti (2. oddelek XI. poglavja), znotraj urejanja premoženjskih razmerij (XII. poglavje) ureja postopke za določitev odškodnine (1. oddelek), za cenitev in prodajo stvari (2. oddelek), v stanovanjskih zadevah (3. oddelek), za ureditev razmerij med solastniki (4. oddelek), za delitev stvari in skupnega premoženja ter prenehanja premoženjske skupnosti (5. oddelek), za ureditev meje (6. oddelek) in za dovolitev nujne poti (7. oddelek). Na koncu (XIII. poglavje) ureja še postopke z listinami in sodnimi depoziti: za sestavo in overitev listin (1. oddelek), za hrambo listin (2. oddelek), za razveljavitev listin (3.

---

³ Zapušinski postopek je nepravdni postopek *par excellence*, čeprav nikjer ni zapisano, da je, niti se glede vprašanj, ki jih ZD ne ureja, ne uporablja ZNP-1, temveč neposredno ZPP (163. člen ZD). Da gre za nepravdni postopek, v sodni praksi ni dvoma, kar sodišča tudi večkrat zapišejo. Glej na primer sklepa *VSRS II Ips 503/94*, 17. januar 1996; *VSRS II Ips 551/2002*, 11. september 2003.

⁴ Wedam Luki in Polajnar Pavlik, 1991, str. 10.

⁵ Vsebina in postopek sedaj vsebuje ZDZdr.

⁶ Vsebina je sedaj urejena v SPZ.

⁷ Zakonska ureditev je posledica zakonodajalčeve odločitve za tako imenovano pozitivistično ali legalno teorijo, po kateri velja za razmejitve med pravnim in nepravdnim postopkom pozitivnopravno merilo: v nepravdnem postopku se obravnavajo tiste zadeve, za katere tako določa zakon. Odločitev o izbiri vrste postopka ima v takem primeru v veliki meri pravnopolitični značaj, saj je zakonodajalcu prepuščeno, da presodi, kateri postopek je po svoji strukturi primernejši za reševanje določenih civilnih zadev. Pri tem pa mora paziti, da za odločanje o vsebinsko istovrstnih zadevah brez utemeljenega razloga ne določa različnih postopkov. Več o drugih teorijah glej v nadaljevanju komentarja k temu členu.

oddelek) ter sodni depozit (4. oddelek).⁸

Krog nepravdnih postopkov, ki jih urejajo drugi zakoni, ni zaprt.⁹ Drugi del določa 1. odst.

1. člena ZNP-1 je splošen in se nanaša na vse nepravdne postopke, ki v določeni meri veljajo v RS.¹⁰ S tem je zakonodajalec želel omogočiti uporabo splošnih pravil nepravdnega postopka tudi za tiste zadeve, za katere zakonodajalec naknadno in z nekim drugim zakonom predpiše, da se obravnavajo v nepravdnem postopku. Nepravdne postopke, ki niso urejeni v ZNP-1, urejajo zlasti naslednji zakoni: ZVEtL-1 (3. člen), ZSReg (19. člen), ZDZdr (1. odst. 30. člena), ZPND (1. odst. 22.a člena), ZZK-1 (2. odst. 120. člena), ZGD-1 (52. člen v zvezi s 50. členom), ZArbit (2. odst. 9. člena), ZDen (5. odst. 22. člena, 2. odst. 27. člena in 1. odst. 56. člena v zvezi s 5. členom), ZMZPP (111. člen), ZZad (3. odst. 17. člena), ZAgrS (4. odst. 25. člena), PZ (396. člen), ZIKS in SZ-1 (4. odst. 23. člena, 4. odst. 26. člena, 1. odst. 28. člena, 3. odst. 40. člena, 49. člen in drugi).

Ker se je v praksi pogosto dogajalo, da je nek zakon predpisal sodno pristojnost, ni pa izrecno določal, v katerem postopku se zadeve rešujejo, ZNP-1 v 2. odst. 1. člena dopušča **možnost, da se ta zakon uporablja tudi v drugih zadevah**, ki jih obravnava sodišče,¹¹ za katere z zakonom ni izrecno določeno, da se obravnavajo v nepravdnem postopku, **če jih glede na njihovo naravo ni mogoče obravnavati v kakem drugem postopku**.¹² Pogoj za obravnavo take zadeve po določbah ZNP-1 je, da je določena sodna pristojnost,¹³ nakar sodišče presodi, ali gre za zadevo, za katero bi bilo prav, da se obravnava v nepravdnem postopku, oziroma za katero ni tesnejše zveze s kakim drugim postopkom. Ureditev iz 2. odst. 2. člena ZNP-1 sodišču nalaga, da ne daje breme pri izbiri postopka, vendar mu pri tem ne daje popolnoma prostih rok, saj ZNP-1 ponekod dopušča uporabo svojih določb zunaj postopkov, ki jih sam ureja, drugod pa ne.¹⁴ Tako po 56. členu ZNP-1 veljajo skupne določbe postopkov za ureditev osebnih stanj in družinskih razmerjih¹⁵ tudi za postopke, ki s tem zakonom niso urejeni, a le, če zakon določa, da se obravnavajo v nepravdnem postopku.¹⁶ Podobno se po 137. členu ZNP-1 v nepravdnem

---

⁸ Nekatere spremembe teh poglavij so nastale tudi zato, ker je bil sprejet ZN.

⁹ Podobno je v tujih pravnih ureditvah. Zakoni posamezne države določajo merila, na podlagi katerih sodišče presodi, ali gre za nepravdno zadevo. Primerjaj Le Ninivin, 1983, str. 18.

¹⁰ Ujovi, 2019a, str. 84.

¹¹ Če zakonske podlage za sodno odločanje ni, se o tem, po določbah katerega procesnega zakona odloča sodišče, niti ne sprašujemo. Primerjaj *VSL sklep I Cp 835/2020* (2. junij 2020) in *VSL sklep IV Cp 1575/2020* (12. oktober 2020), v katerih je višje sodišče pojasnilo, da ni zakonske podlage za urejanje stikov med odraslo osebo in njenimi starši.

¹² Kot takega je na primer sodišče štelo postopek po prejšnjem ZVOP, v primerih, v katerih upravljavec zbirke ni hotel dopolniti, popraviti ali izbrisati podatkov posameznika – glej *VSL sklep II Cp 243/98*, 10. marec 1999.

¹³ Primerjaj *VSL sklep II Cp 216/99*, 17. februar 1999.

¹⁴ Tako tudi Wedam Luki in Polajnar Pavnik, 1991, str. 12; Ujovi, 2017, str. 1320.

¹⁵ Poleg njih pa na podlagi 2. odst. 1. člena ZNP-1 tudi splošne določbe ZNP-1.

¹⁶ Smisel takšne ureditve naj bi bil v tem, da so vprašanja osebnega in družinskega statusa takega pomena, da je

postopku o odškodnini lahko odloča samo takrat, ko tako določa zakon. V drugih primerih, v katerih nek zakon ne predpisuje izrecno, da gre za nepravdni postopek, je prepuščeno sodišču, da na podlagi 2. odst. 1. člena ZNP-1 pretehta, ali gre za zadevo, ki bi jo bilo treba obravnavati v nepravdnem postopku.¹⁷ Pri tem tehtanju si sodišče lahko pomaga s teorijami o razmejitvi med pravnim in nepravdnim postopkom.

Z namenom, da bi našli jasno ločnico med pravnim in nepravdnim postopkom, si pravni teoretiki že dolgo prizadevajo, da bi določili merila za razmejitev med njima. Razvile so se številne teorije, ki jih lahko združimo v tri skupine:¹⁸ teorije namena, teorije predmeta in pozitivistične teorije. Slednjo, pozitivistično, je sprejel tudi ZNP-1, enako kot pred njim ZNP. A zgodovinsko gledano so najstarejše **teorije predmeta**, ki kot ključno opredeljujejo različno naravo predmeta spora v obeh postopkih: v pravnem postopku se obravnavajo zadeve, pri katerih je med strankami spor o neki pravici ali pravnem razmerju, v nepravdnem postopku pa tako imenovane nesporne zadeve. **Teorije namena** izhajajo iz različnega namena obeh postopkov: namen pravnega postopka je predvsem avtoritativno ugotavljanje pravic pravnih razmerij, v nepravdnem postopku pa se pravna razmerja vzpostavljajo, spreminjajo in odpravljajo; zato so odločbe, ki jih sodišča izdajajo v nepravdnem postopku, predvsem konstitutivne, v pravnem postopku pa predvsem kondemnatorne. Pri tem nekateri teoretiki znotraj teh teorij opozarjajo na razliko med preventivno in represivno vlogo sodišča: v nepravdnem postopku je vloga sodišča bolj preventivna, medtem ko je v pravnem postopku bolj represivna. Spet drugi namen nepravdnega postopka vidijo v posebni skrbi države za določeno pravno razmerje, pri katerih je bolj poudarjen javni interes za urejanje teh razmerij. Nazadnje so teoretiki **podlago za razmejitev** med pravnim in nepravdnim postopkom iskali **v okviru pravice dostopa do sodišča** iz 6. člena EK. P oziroma **v ustavni pravici do sodnega varstva** (23. člen URS), a so prišli le do ugotovitve, da iz 6. člena EK. P izhaja zgolj to, da pravica do sodnega varstva ne pomeni nujno pravice do dostopa do pravnega sodišča, pa tudi se ta pravica lahko uresničuje tudi v drugem sodnem postopku ali prek specializiranih sodišč, torej lahko tudi v nepravdnem postopku.

Splošne določbe ZNP-1, ki vsebujejo temeljna načela in institute nepravdnega postopka (1.–42. člen), se ne uporabljajo le za posebne postopke iz drugega dela ZNP-1, temveč se na podlagi 3. odst. 1. člena ZNP-1 uporabljajo **tudi za vse druge nepravdne postopke, če s tem ali z**

---

prav, da zakon izrecno pove, v katerem postopku naj se ta vprašanja rešujejo. Tako Wedam Luki in Polajnar Pavnik, 1991, str. 47. Za več glej Komentar k 56. členu ZNP-1.

¹⁷ ZFPPIPP določa, da se za postopek zaradi insolventnosti glede vprašanj, ki s tem zakonom niso urejena drugače, smiselno uporabljajo pravila zakona, ki ureja pravni postopek (prvi odstavek 121. člena ZFPPIPP). Nekateri avtorji nakazujejo, da bi sodišča kot nepravdni lahko obravnavala postopek odpusta obveznosti po ZFPPIPP. Glej Seljak, 2019, str. 156.

¹⁸ V nadaljevanju povzeto po Wedam Luki in Polajnar Pavnik, 1991, str. 11. Glej tudi Juhart, 1970, str. 15–18. Primerjaj še Rijavec in Ekart, 2009, str. 13–15.

drugim zakonom ni druga e dolo eno. Postopkovne dolo be posebnih postopkov ZNP-1 in nepravdnih postopkov, ki so urejene v drugih zakonih, izklju ujejo uporabo splošnih dolo b ZNP-1, e in kolikor to posamezno procesno vprašanje rešujejo druga e. Kadar pa sodiš e uporabi splošne dolo be ZNP-1, se za vprašanja, ki v njem niso urejena, tudi v teh postopkih subsidiarno in smiselno uporabljajo dolo be ZPP (42. len ZNP-1).

2. len **(za etek postopka)**

(1) Nepravdni postopek se za ne na predlog ali po uradni dolžnosti.

(2) Sodiš e za ne nepravdni postopek po uradni dolžnosti, e tako dolo a zakon.

Komentar

Nepravdni postopek se, tako kot pravdni, lahko za ne po volji udeležencev – z vložitvijo predloga. Toda v nepravdnem postopku se pogosto obravnavajo razmerja, pri katerih je bolj poudarjen javni interes, zato se v nasprotju s pravdnim postopkom nepravdni postopek lahko za ne tudi po uradni dolžnosti, kadar tako dolo a zakon. Nepravdne postopke zato **v osnovi delimo na oficiozne/uradne nepravdne postopke in kontenciozne/predlagalne/dispozitivne nepravdne postopke.**¹⁹ Prvi se za nejo in kon ajo ne glede na voljo strank, lahko celo proti njihovi volji, kadar tako dolo a zakon, v drugem primeru pa se postopek za ne na predlog udeležencev in se bolj upošteva njihova dispozicija.²⁰

Prvi odstavek 2. lena ZNP-1 dolo a, da se nepravdni postopek za ne na predlog ali po uradni dolžnosti, 2. odst. pa, da sodiš e za ne nepravdni postopek po uradni dolžnosti, e tako dolo a zakon. To pomeni, da sodiš e postopka po uradni dolžnosti ne more za eti, e za to ni izrecnega zakonskega pooblastila pri posamezni vrsti nepravdnega postopka.

ZNP-1 ne izklju uje možnosti, da se posamezen nepravdni postopek ne bi mogel za eti tako na predlog kot po uradni dolžnosti. **Z vidika, kako se postopek za ne, tako v resnici lo ujemo tri vrste nepravdnih postopkov:** postopke, ki se za nejo izklju no na predlog, postopke, ki se za nejo bodisi na predlog bodisi po uradni dolžnosti, in postopke, ki se lahko za nejo izklju no po uradni dolžnosti.

Izklju no na predlog se za nejo naslednji, v posebnem delu ZNP-1 urejeni postopki: za pridobitev popolne poslovne sposobnosti otroka, ki je postal roditelj, za dovolitev sklenitve

---

¹⁹ Šinkovec in Tratar, 2003, str. 65. Glej tudi Rijavec in Ekart, 2009, str. 17.

²⁰ Šinkovec in Tratar, 2003, str. 65.

zakonske zveze, v zakonskih sporih, za ugotovitev in izpodbijanje o etovstva in materinstva, za namestitev otroka v rejništvo,²¹ za podelitev starševske skrbi sorodniku, za posvojitve in razveljavitev posvojitve, za razglasitev pogrešancev za mrtve in dokazovanje smrti, za dolo itev odškodnine, za cenitev in prodajo stvari, za stanovanjske zadeve, za ureditev razmerij med solastniki, za delitev stvari in skupnega premoženja ter prenehanje premoženjske skupnosti,²² za ureditev mej, za dovolitev nujne poti in za postopke z listinami ter sodni depoziti (za sestavo in overitev listin, hrambo listin, razveljavitev listin (amortizacija listin) in sodni depozit). Izklju no predlagalni so tudi nepravdni postopki, urejeni v ZGD-1,²³ ZArbit, ZDen, ZMZPP, ZZad, ZAgrS, ZPND, ZVEtL-1 in PZ ter nekateri postopki po ZDZdr.

Postopki, ki se po ZNP-1 za nejo bodisi na predlog bodisi po uradni dolžnosti, so: za postavitev odrasle osebe pod skrbništvo, za odlo anje o varstvu in vzgoji otroka, preživljanju otroka in otrokovih stikih, za odlo anje o ukrepih za varstvo koristi otrok in o postavitvi otroka pod skrbništvo. Izven ZNP-1 so tovrstni postopki tisti, ki so urejeni v ZSReg in ZZK-1.²⁴

Nepravdni postopki, ki se za nejo izklju no po uradni dolžnosti, v ZNP-1 niso urejeni, jih pa poznajo drugi zakoni, v katerih se na podlagi 3. odst. 1. lena ZNP-1 uporabljajo splošne dolo be ZNP-1. Tako na primer ZDZdr v 1. odst. 61. lena dolo a, da postopek sprejema brez privolitve v nujnih primerih sodiš e za ne po uradni dolžnosti, ko prejme obvestilo direktorja psihiatri ne bolnišnice o sprejemu osebe ali ko na kakšen drug na in izve zanj.

Pooblastilo sodiš u za za etek postopka po uradni dolžnosti moramo lo iti od drugih pooblastil, za katera je zakonodajalec predpisal, da jih sodiš e izvaja po uradni dolžnosti. Med splošnimi dolo bami ZNP-1 je to zlasti 2. odst. 6. lena, ki od sodiš a zahteva, da po uradni dolžnosti ukrene vse, da se zavarujejo pravice in pravni interesi otrok in oseb, ki zaradi motnje v duševnem razvoju ali težav v duševnem zdravju ali drugih okoliš in niso sposobne, da bi same skrbele za svoje pravice in interese. To pooblastilo sodiš u v predlagalnih postopkih daje podoben položaj, kot ga ima v postopkih, ki se za nejo po uradni dolžnosti, saj lahko

---

²¹ Ta postopek se nanaša le na primere, kadar namestitev v rejništvo ni del postopka za odlo anje o ukrepih za varstvo koristi otrok (glej 1. odst. 116. lena ZNP-1). O razli nih vzrokih za namestitev otroka v rejništvo glej ve ujovi v Novak, 2019, str. 767–769.

²² V primerjavi z drugimi posebnimi postopki ZNP-1 tu ne dolo a izrecno, kdo so upravi eni predlagatelji oziroma da se postopek za ne na predlog, govori pa o vsebini predloga (primerjaj 156. len ter v zvezi s tem 164. in 166. len). Solastniku aktivno legitimacijo za vložitev predloga za delitev solastnine daje na primer materialnopravni predpis: solastnik ima vedno pravico zahtevati delitev stvari, razen v neprimernem asu (1. odst. 69. lena SPZ). Na SPZ se v obrazložitvi k temu lenu sklicuje tudi zakonodajalec. Glej Poro evalec DZ – Predlog ZNP-1, str. 211–212.

²³ Ve v Nikoli , 2003, str. 44–53.

²⁴ Po uradni dolžnosti zemljiškknjižno sodiš e odlo a o vpisih samo, e tako dolo a zakon (2. odst. 125. lena ZZK-1). Tako na primer dolo a za postopke v 46. lenu ZZK-1. Toda ZZK-1 v 3. odst. 125. lena dolo a, da lahko zemljiškknjižno sodiš e, kadar je predpisano odlo anje po uradni dolžnosti, odlo a tudi na podlagi zemljiškknjižnega predloga (3. odst. 125. lena ZZK-1).

ugotavlja tudi dejstva, ki jih udeleženci niso navedli, in izvaja tudi dokaze, ki jih udeleženci niso predlagali (7. len ZNP-1). Vendar sodiš e ne more za eti postopka po uradni dolžnosti, e to ni izrecno zakonsko predpisano (na primer sodiš e ne more za eti postopka za posvojitev otroka, eprav v postopku, ki ga vodi, ugotovi, da bi bila to za otroka najboljša rešitev).²⁵ Druga pooblastila sodiš a, ki prav tako ne pomenijo pooblastila za za etek postopka po uradni dolžnosti, so zapisana v 2. st. 1. odst. 49. lena,²⁶ 95. lenu (poizvedbe po uradni dolžnosti),²⁷ 4. odst. 156. lena²⁸ in 1. odst. 184. lena ZNP-1.²⁹ Prav tako sodiš u pooblastila za za etek postopka po uradni dolžnosti ne daje 1. odst. 160. lena ZNP-1, temve mu le omogo a, da v postopku za delitev stvari po uradni dolžnosti odlo i tudi o ustanovitvi stvarne služnosti, e posamezni udeleženec dela stvari, ki so mu bile dodeljene, sploh ne more ali delno ne more uporabljati brez uporabe drugega dela razdeljene stvari.³⁰

Med postopkom, za etim na predlog, in postopkom, ki ga sodiš e za ne po uradni dolžnosti, poleg že navedenih obstajajo še druge razlike.³¹ Predlagalni nepravdni postopki so po svoji naravi bliže pravnemu postopku, kjer prevladuje na elo dispozitivnosti,³² hkrati pa so zaradi svoje narave normirani manj podrobno kot oficiozni postopki, kar pomeni širšo uporabo

---

²⁵ Pa pa lahko sodiš e ob izvajanju oficiozних pooblastil iz 6. in 7. lena ZNP-1 in skrbi za otrokovo korist, kot mu jo nalagata 7. in 153. len DZ, v tem okviru samo za ne postopek za odlo anje o ukrepih za varstvo koristi otrok (3. pododdelek 7. oddelka drugega dela ZNP-1).

²⁶ e nasprotni udeleženec, ki mu je izre en ukrep prepovedi približevanja naslovu, kjer ima stalno oziroma za asno prebivališ e, ni sporo il drugega naslova ali mu na naslovu, ki ga je sporo il policiji ali sodiš u, predloga ni mogo e vro iti, sodiš e po uradni dolžnosti odredi vro itev po izvršitelju ali detektivu ali pa nasprotnemu udeležencu postavi za asnega zastopnika.

²⁷ V postopku za varstvo koristi otroka sodiš e v sodnih vpisnikih preveri, ali so bili za varstvo koristi otroka ali drugih družinskih lanov že izre eni ukrepi po DZ, zakonu, ki ureja naloge in pooblastila policije, zakonu, ki ureja kazenski postopek, in po zakonu, ki ureja prepre evanje nasilja v družini.

²⁸ Sodiš e nemudoma po prejemu predloga po uradni dolžnosti obvesti zemljiškoknjižno sodiš e o za etem postopku, zemljiškoknjižno sodiš e pa po uradni dolžnosti odlo i o vpisu zaznambe v zemljiško knjigo.

²⁹ Sodiš e po uradni dolžnosti pazi, da listina, ki jo sestavi ali overi, ni v nasprotju s prisilnimi predpisi ali moralnimi pravili.

³⁰ Podobna je ureditev v ZVEtL-1: postopka po ZVEtL-1-1 sodiš e ne more za eti po uradni dolžnosti (25., 37. in 46. len ZVEtL-1 dolo ajo upravi ene predlagatelje), ima pa nato znotraj postopka široka oficiozna pooblastila, ki se nanašajo na vodenje postopka: sodiš e lahko ugotovi položaj udeleženca (5. len ZVEtL-1), postavi zastopnika (6. len ZVEtL-1), obveš a o postopku (9., 10. in 56. len ZVEtL-1), zaznamuje postopek (11. len ZVEtL-1) in opravlja pripravljalna opravila (12. len ZVEtL-1). Prav tako ima ZVEtL-1 dolo bo, podobno 160. lenu ZNP-1: e iz pravnega naslova izhaja, da je bila na posameznem delu stavbe ustanovljena izvedena pravica po pravilih o ustanovitvi izvedene pravice na nepremi nini, ki ni vpisana v zemljiški knjigi, sodiš e ugotovi njen obstoj na takem posameznem delu po uradni dolžnosti (2. odst. 30. lena); e sodiš e ugotovi, da imajo vsakokratni etažni lastniki stavbe na nepremi nini, na kateri se stavba nahaja, zakonito stavbno pravico po pravilih stvarnopravnega zakonika o ve uporabnikih iste nepremi nine, z odlo bo o vzpostavitvi etažne lastnine po uradni dolžnosti ugotovi njen obstoj in jo vpiše kot splošni skupni del stavbe (3. odst. 30. lena).

³¹ Poleg teh, ki jih navajamo v nadaljevanju, se je v sodni praksi razlika med predlagalnimi in uradnimi postopki oblikovala tudi v zvezi z vprašanjem prekluzij. Ve glej Kon ina Peternel, 2019b, str. 1022–1032. Primerjaj tudi *VSRS sklep II Ips 264/2018*, 28. marec 2019.

³² Wedam Luki in Polajnar Pav nik, 1991, str. 13.

ZPP na podlagi 42. lena ZNP-1.³³ Za etek in tek predlagalnih postopkov sta odvisna izključno od volje udeležencev,³⁴ kar pomeni, da se udeleženec sam odloči, ali bo predlog vložil ali ne.³⁵ Udeleženec, ki je vložil predlog, ga lahko tudi umakne (25. len ZNP-1). Udeleženci predlagalnega nepravdnega postopka lahko v primerjavi z udeleženci uradnega postopka zaradi manj strogih zakonskih omejitev širše razpolagajo s pravico, o kateri odloča sodišče (4. len ZNP-1). Če v predlagalnem postopku predlog vložijo nepravilno oseba, ga sodišče zavrže, medtem ko v uradnem postopku sodišče predlog sicer zavrže, toda če so izpolnjeni pogoji, za ne ali nadaljuje postopek po uradni dolžnosti (24. len ZNP-1). Umik predloga v postopku, ki se lahko začne tudi po uradni dolžnosti, ne pomeni vselej konca postopka, saj lahko sodišče kljub umiku postopek nadaljuje, če so za to podani razlogi (1. odst. 26. lena ZNP-1). Če se je postopek začel po uradni dolžnosti ali če se je postopek začel na predlog, pa so izpolnjeni pogoji za nadaljevanje postopka po uradni dolžnosti, v takem nepravdnem postopku ni mirovanja postopka (1. odst. 30. lena ZNP-1). Pomembna razlika obstaja tudi pri odločitvi o zahtevi za varstvo zakonitosti v uradnem postopku. Od uveljavitve ZPP-E ima namreč odločitve Vrhovnega sodišča RS praviloma le ugotovitveni uinek (3. odst. 391. lena ZPP). Toda če je zahteva za varstvo zakonitosti vložena v nepravdnem postopku, ki se je začel po uradni dolžnosti, in Vrhovno sodišče RS spozna, da je utemeljena, se določba 3. odst. 391. lena ZPP ne uporablja (38. len ZNP-1), kar pomeni, da uinek revizijske odločitve ni le ugotovitven. Temeljna razlika med postopkoma pa je že v začetku teka enega in drugega, kar ureja 3. len ZNP-1.

3. len (obstoj postopka)

Nepravdni postopek začne tei, ko predlog prispe k sodišču ali ko sodišče v postopku, ki se začne po uradni dolžnosti, opravi prvo procesno dejanje.

Komentar

ZNP-1 za razliko od prej veljavnega ZNP ureja, kdaj začne postopek tei. **Predlagalni nepravdni postopek začne tei, ko predlog prispe na sodišče, uradni nepravdni postopek pa, ko sodišče v takem postopku opravi prvo procesno dejanje.**

Za etek teka nepravdnega predlagalnega postopka, ki je sicer po svoji naravi podoben

---

³³ Ujovič, 2017, str. 1321.

³⁴ Veščič o udeležbi v nepravdnih postopkih glej Ujovič, 2015, str. 10–13.

³⁵ Stevanovič, 1982, str. 9.

pravdnemu, je v ZNP-1 **urejen druga e kot pravdni**. Pravdni postopek se namre za ne z vložitvijo tožbe (179. len ZPP), medtem ko pravda za ne te i z vro itvijo tožbe toženi stranki (1. odst. 189. lena ZPP). S tem ko je zakonodajalec za za etek teka nepravdnega predlagalnega postopka uporabil besedno zvezo »za ne te i«, je predpisal, da za ne tak postopek te i že s trenutkom vložitve predloga in ne morebiti šele z vro itvijo predloga nasprotnemu udeležencu.³⁶ Pri tem se je zakonodajalec odlo il za prejemno, ne za oddajno teorijo, saj postopek za ne te i šele, ko sodiš e prejme predlog za za etek postopka, in ne že z oddajo predloga na pošto. Vendar menimo, da je treba v primerih, ko je vložitev predloga vezana na rok (na primer v zvezi z ugotavljanjem oziroma izpodbijanjem o etovstva oziroma materinstva),³⁷ na podlagi 42. lena ZNP-1 uporabiti dolo be 112. lena ZPP³⁸ in šteti, da je bil predlog vložen že z dnem oddaje na pošto.³⁹

Vise nost predlagalnega postopka oziroma **litispendenca**⁴⁰ v postopkih, ki se za nejo na predlog, zaradi besedila 3. lena ZNP-1 nastopi že s trenutkom, ko predlog prispe k sodiš u.⁴¹ Vendar opozarjamo, da litispendenca v nepravdnem postopku nima enakih u inkov kot v pravdnem, zato je treba 3. odst. 189. lena ZPP, ki govori o zavrženju kasneje vložene tožbe, v nepravdnem postopku uporabiti smiselno⁴² (42. len ZNP-1). V nepravdnem postopku namre predmeta sodnega odlo anja ne za rta tožbeni zahtevek, temve sodiš e ureja razmerja med prizadetimi osebami, ki so udeleženci postopka. Predlagatelj v predlogu opiše, na kakšen na in naj sodiš e uredi razmerje med njim in drugimi udeleženci (1. odst. 23. lena ZNP-1), vendar to za sodiš e ni zavezujo e v smislu, da pri urejanju razmerja ne bi moglo upoštevati tudi pobud in interesov drugih udeležencev. Zato se sodiš e v primeru, da udeleženci hkrati vložijo predloge za ureditev (istega) razmerja med njimi v nepravdnem postopku, nevarnosti dvojnega/paralelnega obravnavanja lahko izogne tudi z združitvijo ve predlogov v enoten postopek, ne pa nujno z zavrženjem kasnejšega predloga.⁴³ Pomanjkljivost tega stališ a je, da

---

³⁶ Tak namen zakonodajalca tudi izrecno izhaja iz Poro evalca DZ – Predlog ZNP-1, str. 118.

³⁷ Roke na primer dolo a DZ za vložitev predlogov za ugotovitev o etovstva (121.–125. len DZ v zvezi z 217. lenom ZNP-1) in predlogov za izpodbijanja o etovstva oziroma materinstva (128.–132. len DZ v zvezi z 217. lenom ZNP-1).

³⁸ Tako tudi Rijavec, 2019, str. 67.

³⁹ Podobno Rijavec in Gali , 2020, str. 49.

⁴⁰ Višje sodiš e je v *VSL sklep I Cpg 209/2017* (8. marec 2017) zavzelo stališ e, da pravilo litispence v nepravdnem postopku ni izklju eno.

⁴¹ Subsidiarna uporaba dolo b ZPP o vise nosti pravde, ki nastopi z vro itvijo tožbe toženi stranki, ne bi bila primerna, ker bi v nepravdnem postopku to bil trenutek vro itve nasprotnemu udeležencu ali edinemu udeležencu, kar ni ustrezno. Tako Rijavec in Gali , 2020, str. 48–49.

⁴² Smiselna uporaba ne pomeni le »prevoda« tožbe v predlog, temve prilagoditev dolo b ZPP posebni naravi nepravdnega postopka. Za ve glej Komentar k 42. lenu ZNP-1.

⁴³ Glej *VSL sklep I Cp 227/2011*, 7. september 2011, v katerem je višje sodiš e izrecno zavzelo tako stališ e. Primerjaj še *VSL sklep I Cpg 207/2017*, 20. junij 2017, v katerem se je višje sodiš e na eloma strinjalo z naziranjem pritožnika, ki ga je utemeljevalo z *VSL sklep I Cp 227/2011*, 7. september 2011, vendar je hkrati pojasnilo, da odlo itev o združitvi postopka ni obveznost (prvostopenjskega, op. komentatorjev) sodiš a,